

פרשת מטות

הדיבור, חוסר אימון, זכויות וחובות.

מקובל היום לטעון שהאדם המודרני מעוגן היטב בתפיסה אינדיבידואליסטית. לאמור, שימור של החברה האנושית באופן שבו החברה מגינה מפני הפרעות בלתי פוסקות לחייהם על ידי אלימות גנבה רמאות ואנרכיה. דומה, שדווקא, בחברה כזאת, שבה שאיפותיה הם להעניק ביטחון לפרט, הפרט חש חוסר יציבות וביטחון אישי, הפרט מרגיש שהוא חשוף ועלול להיות הקורבן הבא.

הנתונים מראים שכיום ביחס למערכת אכיפת החוק בכלל, והלגיטימציה הניתנת לבתי המשפט בפרט, שורר חוסר אימון טוטאלי. מחד גיסא, במטרה להגן על הפרט מחוקקים חוקים מאידך גיסא, אין אימון במערכת עצמה. יתר על כן, קיים חוסר יחסי אימון הדדיים בסיסיים, בין איש לאשתו בין אדם לחברו, בין מורה לתלמידים, בין רופא לפציינטים וכו'.

הנתונים מדאיגים מאוד. דומה, איפה, קיים חשש שיצא שכרה, של חברה זאת בהפסדה. לאמור, השאיפה לאינדיבידואליזציה מסכנת את אינדיבידואל עצמו.

על רקע זה באה פרשתנו ומחנכת: "איש כי ידר נדר לה' או השבע שבועה לאסר אסר על נפשו לא יחל דברו, כל היוצא מפיו יעשה!" (במדבר ל', ג).

התורה תובעת מן האדם שיעמוד בדיבורו ולא יפר את אשר ביטא בשפתיו. מילת המפתח המבהירה נקודה זו הינה: "לא יחל דברו". ועלינו להתבונן ולעמוד על משמעותה. האונקלוס מתרגם אמנם: "לא יחל! לא יבטל", אך תרגום זה אינו ממצה כלל את מלא משמעות המקופלת בביטוי: "לא יחל".

יפה פירש כאן רש"י עפ"י הספרי: "לא יחל דברו? כמו לא יחלל דברו, לא יעשה דבריו חולין". חברה שבה מה שהוגדר פעם בצורה היתולית על ידי אפרים קישון שאמר: שאנחנו ארץ דמוקרטית שבה כל אחד יכול לדבר ואף אחד לא חייב להקשיב. הדיבור הוא כלום והדיבור הוא הכל. ההבדל ביראת שמים של המדבר והמקשיב.

לאור זאת תובן קריאתו של דוד המלך: "מי יעלה בהר' ומי יקום במקום קדשו נקי כפיים ובר לבב, אשר לא נשא לשווא נפשי ולא נשבע למרמה" (תהילים כ"ד, ג-ד). וידע גם לקיים! נסיים בהקשר זה בדברי מורי ורבי הרב חנן פורת המתפללים לבריאותו האיתנה בקרוב. בלשונו "בימים אלה? ימי בין המצרים? אבלים? אנו על חורבן ירושלים ובית המקדש. אך באבל בלבד לא די! עלינו להעמיק ולחשוף את הסיבות לחורבן, שהרי בתיקונן נעוץ המפתח לתיקון המשבר הלאומי. והנה בין החטאים שגרמו לחורבן ירושלים, מציינת הגמרא במסכת שבת (ק"ט ע"א) את ביטולם של "אנשי אמנה": "אמר רבא: לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו ממנה אנשי אמנה" והגמרא שם מבארת שאנשי אמנה הם אנשים שניתן לתת אמון בדבריהם: הן שלהם? הן, ולאן שלהם לאו. שהרי ירושלים הינה "עיר האמת" ודברי שקר מקעקעים את יסודותיה.

בעקבות דברים אלה כותב ר' הלל משקלוב בספר "קול התור" בשם רבו הגדול? הגאון מווילנא? כי הדרך לאתחלתא דגאולה הינה השבת אנשי אמנה לירושלים ועל כן: "יש להקים אנשי אמנה בכל השלמות בעיר קדשנו כי בלעדי זאת אין שום לכל עמלנו ופועלנו חס וחלילה". התיקון האמיתי אינו מתמצא אפוא רק בבניין עוד בית ושכונה ובהקמת עוד ישוב ומאחז. כל אלה, יקרים וחשובים עד מאוד, אך בד בבד עם הקמתם עלינו לשקוד על תיקון הלב: על בנינה של חברת אנשי אמנה "שיסודותיה יושר ואמון הדדי ואנשיה - שפת אמת בפייה ומילה שלהם זו מילה".

ברוך ה' יש לנו חברה טובה מאוד. אין מקום אחר שבו הייתי רוצה לגור אלא בארץ ישראל. אבל יש להיזהר שחברתנו תמשיך ותתמיד ברוח דבריו של הרב פורת חברה שהמוסר שלה הוא נגזרת של חוקים עלולה להפוך לחברה חשדנית מאשימה והרבה צביעות וכסתח. אמר שלמה המלך "מקום המשפט שם מקום הרשע". נקודה למחשבה.

שבת שלום

שרון שלום
רב קהילת קדושי ישראל